

DNES

Ekonomika padne, pokud mzdy neporostou dost

**Rozhovor s předsedou ČMKOS
Josefem Středulou v MF DNES
Vyšel 3. 1. 2020**

Naleznete též na portálu e-Sondy

Rozhovor předsedy ČMKOS Josefa Středuly v MF DNES

Odboráři požadují, aby mzdy letos rostly v ekonomice o šest až sedm procent. Předseda Českomoravské konfederace odborových svazů Josef Středula říká, že si to firmy navzdory očekávanému zpomalení mohou dovolit. Pokud mzdy dostatečně neporostou, může to ohrozit celou ekonomiku. „Spotřeba obyvatel dnes tvoří HDP více než z poloviny,“ říká Josef Středula.

*** Porostou letos výdělků stejně rychle jako v předchozích letech?**

Tempo bude odpovídat předpokládanému výkonu ekonomiky. Pro rok 2020 požadujeme růst mezd a platů ve výši šesti až sedmi procent. Už to docela předznamenalo vyjednávání o platech ve státní správě, v některých sektorech to bude dokonce i o něco víc. Podobné tempo růstu očekávám i v průmyslu, kde mzdová vyjednávání teprve probíhají, v těch složitějších případech budou uzavřena v březnu či dubnu. To vše při podobné nezaměstnanosti jako nyní, při relativně nízké inflaci a poměrně dynamickém růstu ekonomiky. Pokud to srovnáme s některými zeměmi eurozóny, poroste český HDP vůči nim dokonce násobně.

*** Je však těch šest až sedm procent obhajitelných ve chvíli, kdy řada firem hlásí, že přijde o 20 až 30 procent zakázek?**

Ten růst je zcela obhajitelný. Vláda v jednom ze svých sloganů propaguje Česko jako „zemi budoucnosti“. Pak musí platit: pokud vyrábíme špičkové výrobky – a ty vyrábíme – musí to být za špičkovou, a nikoliv hladovou mzdu. A navíc, zatímco česká ekonomika v reálném HDP již překročila 90 procent průměru Evropské unie, české mzdy jsou pořád někde kolem 30 procent evropského průměru v nominálních hodnotách. A pokud jsme se zavázali jednou přijmout euro, nemůže se to odehrát, aniž by se české mzdy přiblížily úrovni, která je kolem nás.

*** Ekonomové ale už několik let upozorňují, že růst mezd významně předstihuje růst produktivity...**

Ať se snaží zaměstnavatelé, to je jejich zodpovědnost. Mají investovat, více podporovat nové technologie či řešit organizaci práce. Nemohou spoléhat, že vždy dostanou nějaký „polštář“, úlevu, třeba v podobě devalvace koruny. Třicet let tu měli neuvěřitelný „polštář“ v podobě nízkých mezd. Není možné si myslet, že to vydrží. Nejde, aby to vydrželo. Není možné, aby člověk, který pracuje v obchodě v Plzni, prodává stejné zboží, často za vyšší cenu, dostával třetinu toho, co má člověk, který pracuje v obchodě stejného řetězce ve Weidenu. Navíc právě tlak na růst mezd je jedním z nejsilnějších tlaků na růst produktivity.

* A když to otočím, neměly by tedy odbory tlačit ještě víc, aby se mzdové úrovně sblížovaly ještě rychleji?

Sice bychom byli hodně populární, kdybychom přišli s požadavkem třeba na růst mezd o 50 procent. Ale musíme zároveň uvažovat nad tím, co je zvládnutelné, aby nás to přiblížilo, ale zároveň nezničilo. Myslíme, že naše požadavky jsou realistické.

* Jaký mají nízké mzdy z makroekonomického pohledu důsledky pro Česko?

Například se nerozvíjejí malé a střední firmy. Lidé nemají dostatek finančních prostředků, raději si je schraňují, neutrácejí dostatečně, nenakupují si třeba služby. Když se začne strašit, že přijde krize, což je teď nesmysl, lidé si raději poskytnou službu sami sobě, udělají si věci sami. A to dopadne na celou ekonomiku, protože dnes spotřeba obyvatel tvoří HDP více než z poloviny.

* Německý průmysl už je skoro rok v recesi, to se přece vzhledem k české „závislosti“ musí nějak projevit. Možná proto jsou firmy ostražitější...

Ale i přesto jsou výsledky automobilového průmyslu za rok 2019 famózní. Prodeje v České republice jsou na stejné úrovni jako v nejúspěšnějším roce 2018. České firmy jsou navíc ty, které přinášejí svým (zahranickým) majitelům největší zisky. Nebojím se, že by neměly dostatek zakázek. A pokud, je otázka, zda to nejsou jen výmluvy na Německo místo toho, aby třeba inovovaly. Je to ale individuální. Někde třeba mohli německému odběrateli kývnout na nízkou cenu a teď s tím mají problém. Co však může český průmysl významně ovlivnit, je plán na snižování emisí Zelený úděl, který Evropská komise představila v prosinci.

* V čem?

Obávám se poměrně vážných důsledků, budeme chtít, aby komise představila, jak bude řešit sociální dopady těch opatření. Je jasné, že například nástup elektromobility bude mít na průmysl dopady, to však není otázka krize, ale toho, že tu dojde k zásadním technologickým změnám.

* Nemůže to být pro Česko impulz k přechodu od montoven k modernější ekonomice?

Pokračování na str. 7

Pokračování ze str. 6

Myslíte k modernějším montovnám? Nečekejme, že se tu najednou místo subdodávek pro Němce začnou vyrábět finální výrobky. Nebo že firmy, které vyrábějí vyspělé roboty, budou hned chtít přesunout výrobu do Česka. Je potřeba na to nahlížet realisticky. Jsme průmyslová země, máme hodně energeticky náročných výrob a Zelený úděl směřuje mimochodem i proti nim. Vláda odhadla,

že to může stát kolem sedmi set miliard korun. Nedá se předpokládat, že bude mít k dispozici takové peníze, aby pokryla náklady, které vzniknou.

*** A vnímáte to tedy jako hrozbu?**

K tomu, zda je to hrozba, se můžeme vyjádřit, až to bude dostatečně zanalyzováno. Politické proklamace nestačí. Je pro nás důležitá sociální dimenze. Jako východní země EU jsme se zatím nepřiblížili mzdově a teď má – poté, co jsme přizpůsobili ekonomiku vstupu do EU – přijít v rychlém sledu další změna. Nemůžeme jen říct, že je to dobré pro životní prostředí. Už teď je každá čtvrtá tuna oceli „špinavá“, dováží se ze zemí, kde environmentální předpisy vůbec nerespektují. A my tu budeme postupně utlumovat výrobu čistěji vyráběné oceli. Jak to uděláme? Kdo tu bude pracovat? Kdo odvede daně a pojistné do státního rozpočtu, když tu nebude práce?

*** Autoři Zeleného údelu si slibují, že vzniknou pracovní místa v nových sektorech ekonomiky...**

Ale jak můžete vědět, že to pracovní místo nevznikne třeba ve Španělsku? Nebo že nevznikne pracovní místo se zcela odlišnými kvalifikačními potřebami. Vlády nemohou říkat, jaké místo a kde vznikne, to je tržní mechanismus. Není to tak jednoduché, jak se třeba jeví, proto nejsme moc nadšení, vidíme za tím celou řadu problémů, které to může přinést. Otázku budoucnosti nemůžete řešit od zeleného stolu. Nicméně, měli bychom usilovat o změnu české pozice vůči čerpání evropských prostředků pro příští rozpočtové období. Ten nový dokument zcela mění směřování a teď není vůbec jisté, zda je plán české vlády na čerpání prostředků po roce 2021 postaven na reálných základech.

*** Co máte na mysli?**

My se tomu novému směru budeme muset nějak přizpůsobit. Pokud ho velké státy budou prosazovat, nic jiného nám nezbyde. Jde třeba o úspory elektrické energie, boj se suchem nebo přizpůsobení se novým technologiím. Ale jen státní rozpočet – bez stovek miliard z evropských peněz – to nezvládne. Ani většina občanů nechce, abychom navždy zůstali ostrovem starých technologií. Jen varujeme před nějakou revoluční cestou. Nemůžeme postupovat tak, že prostě nějakou výrobu zakážeme nebo zatížíme tak, že už nebude šance v ní pokračovat, že bude neprodejná. Přístup, že to jde nějak přežít, je naprosto naivní.

*** Co by v tom měla dělat vláda?**

Těch věcí je celá řada. Musí být vytvořena dobrá infrastruktura, silniční, železniční síť, ale také digitální infrastruktura. Rozhodně je třeba posilovat roli **školství**, to je klíčové odvětví pro budoucnost. Česku třeba chybí systém celoživotního vzdělávání, který například v severských zemích pomáhá lidem při restartu do nových pracovních pozic. Nezaměstnaní dostávají po nějakou dobu i sto procent mzdy, když jsou aktivní. Mají motivaci, aby se učili něco nového, co jim pomůže v další práci, a nedojde k propadu jejich příjmů. Nebo třeba posílit kurzarbeit (stát doplácí lidem ušlou mzdu, pokud jim zaměstnavatel dočasně zkrátí kvůli nedostatku zakázek pracovní dobu), aby se dal používat i v individuálních případech. Na příkladu Německa se ukázalo, že lze zachraňovat pracovní místa a ochraňovat firmy. Zároveň zajišťuje spotřebu, aby nedošlo k propadu ekonomiky.

*** A jak může stát pomoci v hospodářské oblasti?**

Někdy na přelomu prvního a druhého čtvrtletí by měla být připravena nová hospodářská strategie, na přípravě se podílejí i odbory a další instituce, jako Hospodářská komora či Svaz průmyslu. Považujeme to za důležité. Vedle toho bychom ale také měli najít způsob, jak podpořit malé a střední podniky. Nemůžeme spoléhat jen na velké subjekty. Základ ekonomiky musí být postaven na lidech, kteří ji budou držet i tehdy, když velké firmy odejdou. Malé a střední firmy mají obrovský inovační potenciál, ale je třeba nastavit systém, abychom mohli pomoci nejen těm, kteří začínají, ale i těm, co už třeba mají několik desítek zaměstnanců. Jsou země, kde například tvoří fondy, aby tyto firmy měly přístup k nejpokročilejším technologiím. Pokud se chceme vymanit z pasti středního příjmu a pokročit na další technologickou úroveň, pokud má opravdu přijít konec levné práce, je to jediná cesta.

* A měly by menší firmy dostat třeba nějaké daňové prázdny?

Nejde moc ani o daně, ale spíše o podporu, například při přístupu na další trhy. Některé trhy to přímo vyžadují. My tu spoustu věcí umíme, ale stále jsme se to nenaučili dobře prodat. Jsou země, které toho nemají tolik, ale umějí to prodat. A právě to je otázka pro ekonomickou diplomacii. Nesmí na to jít prostřednictvím nejnižší ceny práce. Ale přesně naopak, abychom se vymanili ze současné situace. Zdůrazňovat vysokou kvalitu a nebát se za ni říct vysokou mzdu.

* Pomůže ekonomice také Národní investiční plán za osm bilionů, který vláda zveřejnila týden před Vánoce?

Ten tomu nepomůže, to je jen seznam zbožných přání. Stačila by splnitelná přání, třeba kdy skutečně bude Pražský okruh nebo kdy se dostaví dálniční síť. Netrefilo se to dobrým směrem. Možná si vláda představovala, že to vzbudí zájem, ale spíše to vzbudí deziluzi. Řadu věcí nelze splnit, nejsou na to finanční prostředky.

* Je z principu vhodné mít takový program, který přesáhne jedno volební období?

To se pak ptám: Je to seznam věcí, které chce Česká republika dělat? To je jen hypotetický seznam. Já bych raději viděl seznam realistických projektů, které budou splněny, vláda je bude kontrolovat, třeba v střednědobém výhledu státního rozpočtu, což jsou celkem tři roky. Mohou říci, že budou peníze na přidání důchodcům, zaměstnancům ve veřejném zdravotním systému, ve **školství**. To se dá slíbit i splnit. Ale napsat, že se něco začne stavět v roce 2050, to nedává smysl.

***

Měli bychom také najít způsob, jak podpořit malé a střední podniky. Nemůžeme spoléhat jen na velké subjekty. Základ ekonomiky musí být postaven na lidech, kteří ji budou držet i tehdy, když velké firmy odejdou.

O autorovi | Martin Petříček, redaktor MF DNES